

Send til Innlegg sendes fortrinnsvis pr. e-post til: innlegg@smp.no eller pr. fax 70 12 46 42 eller pr. brev til Sunnmørsposten, boks 123, 6001 Ålesund

meninger

Lengde Maksimal lengde på kronikker under vignetten Synspunkt er 7000 tegn inkl. mellomrom. Vi trenger også bilde av forfatteren, og tar gjerne imot forslag til illustrasjon. Kronikker kan sendes til innlegg@smp.no

Flyktninger: Libanons indre fiende

Libanon er i en dyp og farlig politisk krise, med en mulig ny borgerkrig like rundt hjørnet. Opptøyene i det siste kunne ikke ha kommet på et dårligere tidspunkt.

innsikt

ARE KNUDSEN
er forskningsleder ved

LIBANON. De blodige sammenstøtene i flyktningeleiren Nahr el-Bared mellom den libanesiske hæren og den militante Fatah al-Islam gruppen er de alvorligste siden borgerkrigen i Libanon tok slutt i 1990. Opptøyene kunne ikke ha kommet på et dårligere tidspunkt. Seniora-regjeringen sitter på en kruttønne av politiske problemer, uløste politiske drap og økende uro i landet. Striden om FN-tribunalet som skal finne og straffe Hariris drapsmenn deler landet og regjeringen i to. Libanon er i en dyp og farlig politisk krise, med en mulig ny borgerkrig like rundt hjørnet.

De palestinske flyktningene. De massive sammenstøtene i Nahr el-Bared har trukket de palestinske flyktningene inn i den interne konflikten som har pågått siden mordet på Rafik Hariri i februar 2005. I Libanon husker alle den såkalte bussmassakren på 28 palestinske flyktninger i Ayn al-Rummaneh som markerte starten på borgerkrigen i 1975. Mange gir derfor de palestinske flyktningene skylden for krigsutbruddet. Dette er en av grunnene til at alle palestinske ledere har tatt skarp avstand fra Fatah al-Islam – en gruppe mange sier er et redskap for Syria. Likevel, de palestinske flyktningene er på ny blitt den indre fiende. Tradisjonelt har hæren vært svært forsiktig med maktbruk og i tidligere sammenstøt og opptøyer vært en stabiliserende faktor. Nå skjøt de granater inn i leiren, tilholdsted for et par hundre militante opprørere, men hjemmet til mer enn 30,000 flyktninger stuert sammen på et lite område. Flyktningene som ble fanget i kryssilden måtte rømme. På ny. Hvem er disse flyktningene? Hvorfor bor de i Libanon? Hvorfor drar de ikke hjem?

Flyktningkatastrofen. I november 1947 vedtok FN's generalforsamling delingsplanen for Palestina. Kort etter begynte kampene som økte i styrke og omfang da britene trakk seg ut året etter. Etter at staten Israel ble opprettet i mai 1948 ble hovedmålet å drive palestinerne i landflyktighet. Planen lykkes over all forventning og førte til at omkring 750,000 palestinere flyktet i panikk. Flyktningekatastrofen (al-Nakba) var et faktum. Bare fra Galilea flyktet mer enn 100,000 over grensen til Libanon. Etter noen år i kummerlige teltleirer flyttet de fleste på 1950-tallet inn i tolv «offisielle» flyktningleirer. Der bor de fortsatt. Noen av leirene er bra, noen dårlige og noen ren slum. Dette er verdens største og eldste flyktningeproblem. I dag finnes det mer enn 4 millioner palestinske flyktninger i Midtøsten. Siden 1948

Nøkkelen, symbolet på retten til å vende tilbake til Palestina. Veggmaleri i flyktningeleiren Mar Elias, Beirut.

har FN-resolusjon 194 anerkjent deres rett til å vende tilbake. Resolusjonen har vært gjentatt mer enn hundre ganger uten resultat. Israel krenker folkeretten – ingen får vende tilbake. Så derfor, nesten 60 år siden flyktningkatastrofen var et faktum, bor det i dag 300,00 flyktninger i Libanon, mer enn halvparten av dem i leirer.

Uglesett minoritet. Ingen land i Midtøsten behandler palestinske flyktninger så dårlig som Libanon. De er libanons fattigste, svakeste og mest uglesette minoritet. De har ingen sosiale og politiske rettigheter. Libanon har ikke noe formelt ansvar for flyktningenes levekår. Det ansvaret ligger hos FN-organet UNRWA som ble

opprettet i 1948. Kronisk pengemangel, korrupsjon og en økende flyktningebefolkning gjør at UNRWA ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser. Siden 1960-tallet vært en vært en politisk måsetting å forhindre at de blir boende i landet. Et av de mest belastede ordene i det politiske vokabularet i Libanon er tawteen. Ordet betyr rett oversatt «implantasjon» og utrykker frykten for at de palestinske flyktningene skal bli værende i landet. Etter 1990-tallet innført nye lover for å begrense rettighetene til flyktningene. Siden 1960 har de levd med et yrkesforbud som stenger dem ute fra de fleste ordinære yrker. I 1996 ble de utstengt fra enda flere yrker. I 2001 mistet de retten til å eie fast eiendom. De eneste de har rett til er å bli

«Ingen land i Midtøsten behandler palestinske flyktninger så dårlig som Libanon. De er libanons fattigste, svakeste og mest uglesette minoritet»

boende som landflyktige gjester i Libanons overbefolkende flyktningleirer.

Flyktningleirene. Leirene er trange, overbefolkete og med dårlige sanitærforhold. Livsfarlige stømledninger henger i tynne klaser langs husveggene. I de trange smugene blander lyden av musikk, barneskrik og bønnerop seg med lyden av knatring fra maskingeværer når det bryter ut nye sammenstøt mellom væpnede grupper. Husveggene er fulle av politisk graffiti, bilder av unge palestinske martyrer og store bilder av PLO-lederen Yassir Arafat og Hamas-lederen Sheikh Yasin. Men, midt i dette politiske kaoset finner en vel-drevne skoler, plettfriske barnehager, travle handlegater, og velassorterte markeder. Her prøver folk å leve vanlige liv. Her finner en sterke kvinner, utrettlige aktivister, arbeidsledige ungdommer, nysgjerrige småbarn og hardtarbeidende mødre og fedre. Men, her finner en også lovløse grupper, væpnede grupper og islamske grupper som i leirene finner et fristed. Derfor blir leirene sett på som en sikkerhetstrussel. Derfor ble de etter 1990 gjerdet inn med piggråd, derfor ble det satt opp maskingeværstillinger og derfor tok hæren kontroll med inngangene til leirene. Men inn i leirene gikk de ikke. Den gamle Kairo-avtalen fra 1968 gjorde leirene selvstyrte og de mange palestinske militsgruppene beholdt sine håndvåpen og ble ikke avvæpnet.

Den indre fiende? Bare et fåtall av de som vokste opp i Palestina før 1948 er fortsatt i live. Jeg møtte en av dem i oktober i fjor: Abu Saleh Miary, kjent som «mannen med nøklene». I sitt knøttlille hus i flyktningeleiren Ayn al-Hilwa tok han gjestfritt i mot meg, nesten 80-år gammel, syk og tynn. Etter flere kopper sterk kaffe hentet han de store jernnøklene som tilhørte familiens hus i Akbara (Galilea) som han forlot i 1948. Litt etter hentet han den gulnete rullen med skjøter på familens jord og eiendom. Der satt han, i en plaststol, med de store, tunge nøklene i den ene hånden og rullen med skjøter i den andre og ventet på mine spørsmål.

«Hvordan føles det å være her så lenge?» spurte jeg hjelpeløst. Han så halvt bebreidende på meg, så smelte han den tunge rullen med skjøter i bordet og sa med høy stemme; «Mer enn 100 stykker har spurt meg om dette allerede». Etter en kort pause fortsatte han. «Jeg låste døren med disse nøklene og trodde jeg ville komme tilbake etter en uke. Da jeg forlot Palestina mistet jeg med selv. Her drømmer jeg om Palestina. Jeg ville reist i dag om jeg kunne uten å ta noenting med meg.» Utmattet av å snakke reiste han seg og hentet en oppskrapet plastflaske. Flasken var en gave fra unge turister som hadde fylt den med sand og jord fra hans landsby Akbara. Da han fikk overrakt flasken åpnet han den og spiste flere munfuler. Abu Saleh fikk aldri se hjemlandet sitt igjen – han døde få måneder senere. Han bodde i Libanon men han hørte aldri hjemme der. Gammel og syk satt han igjen med en halvfull flaske med sand og halv-hjertede løfter om å returnere til sitt hjemland. For ham forble Palestina en drøm.